Одеса Стар
Херман Кох

(откъс)

Макс Х. имаше черен котарак, който само да те видеше да си подаваш носа през вратата, и ти се хвърляше отгоре. Тоя котарак беше голям и дебел, на тегло превъзхождаше всяка друга котка, която е лежала в скута ми след него. Впрочем той се настани в скута ми един-единствен път; спомням си го как бавно се протегна и опря лапа в коляното ми, а по дланите и челото ми изби студена пот. Усетих ноктите му през плата на дънките, но беше късно да бягам.
– Стой спокойно – посъветва ме Макс. – Ако стоиш спокойно, няма да ти направи нищо.
Тъкмо се бях прибрал от Кюрасао, където бях взел няколко важни решения. Смятах например да си намеря нов приятелски кръг. Старият си беше изпял песента. Естествено, решението ми беше повлияно най-вече от разстоянието и от простия факт, че на Кюрасао нямаше нищичко, ама *съвсем нищичко* за правене. В един от онези горещи, мудни следобеди, в които вентилаторите в бара на Схотехатвех беряха душа, ме осени внезапно прозрение: трябваше да се отърва от старото си обкръжение. На Кюрасао си бях изградил най-обща представа за новия си приятелски кръг, едва загатнат като ивица земя на хоризонта, изплувала в мъглата след дълги месеци плаване в открито море. Новият приятелски кръг още беше на чертожната дъска, ако мога да се изразя така. Едно обаче беше сигурно: Макс Х. щеше да е част от него.
Котаракът в скута ми издаваше тежки, злокобни звуци. Коленете ми трепереха; струваше ми се, че вибрацията идва отдалеч, от котел за отопление в мазето на някоя жилищна сграда.
– Нищо лошо няма да ти направи – увери ме Макс.
– Само споко. Добро коте!
Ръмженето се усили; треперенето обзе и пръстите на краката ми. Оттам запълзя обратно нагоре.
Не знаех дали очаква да го погаля, или с това ще си навлека беда; мислено си представях как котаракът забива ноктите на четирите си лапи в лицето ми: два нокътя в най-нежната част на долната ми устна, един – в клепача, един – в кожата под окото, а останалите – в скалпа и бузите ми. Ако подемех отчаяна контраатака и го отметнех рязко от лицето си – съскаща, пареща черна топка свирепост, – по лапите му щяха да останат парчета кожа, устна, клепач; един нокът щеше да раздере очната ми ябълка. Котаракът щеше да се удари глухо в тапета и да се свлече на пода, а след това, без да прекъсва фученето и ръмженето, да се спусне повторно към лицето ми, за да довърши започнатото.
Макс се беше изправил. Всичко по него с изключение на белите кецове беше черно: косата, ризата, панталонът; черни бяха и тапетите по стените, дюшемето в стаята, котаракът...
– Добро коте, добро коте, добро коте! – нареждаше той.
Игричката, която Макс обичаше да играе с котарака, се състоеше в следното: животното зачакваше на пода, а Макс излизаше в коридора и подаваше глава през вратата. Лицето на Макс беше плячката, която се местеше бавно напред-назад, така че в единия момент беше в стаята, а в следващия – извън полезрението на животното. Междувременно котаракът кротуваше и следеше внимателно движенията на Макс, като накривяваше глава ту наляво, ту надясно. Външно не даваше вид да се вълнува, но тупкащата по пода опашка показваше ясно, че няма какво да го отклони от намеренията

му. Впил бе очи в лицето на Макс подобно на дете на въртележка, което се кани да сграбчи танцуващия пискюл, закачен от чичкото на скелето на въртележката, и така да си спечели едно безплатно возене.
За котарака всичко се свеждаше до това, да избере точния момент; понеже в непрекъснатото изчезване и изплуване на главата не можеше да няма скрита логика. Същата тактика котаракът прилагаше и когато дебнеше птица. И нея той опитваше да заблуди, че просто си лежи на припек, че не се интересува особено от пернатото и се снишава само за да подуши подалите се от тревата маргаритки.
Финалното напрягане на мускулите продължаваше не повече от една десета от секундата и оставаше незабележимо за невъоръженото око. В единия миг котката седеше на пода, а в следващия от нея оставаше само празно място. Сякаш като с магическа пръчица котаракът се озоваваше върху лицето или на няколко сантиметра от лицето на Макс.
Насред скока прозвучаваше отсечено фучене, но друго предупреждение липсваше. Целта на Макс беше да се отдръпне колкото се може по-скоро, а котаракът да го пропусне и да се забие в отсрещната стена. Най-често му се получаваше. Но невинаги. Той не без гордост ми показа резките засъхнала кръв по ръката и пръстите си, резултат от опитите му да предпази лицето си от извадените нокти.

Една съботна вечер окъснях и останах да нощувам у Макс. Той ми застла матрака във всекидневната. Не помня какво ме беше прихванало, но когато Макс си легна, ми хрумна да изпробвам играта с главата и вратата. Котаракът беше посвикнал с мен заради честите ми посещения.
Първия път мина добре. Котаракът се взря в лицето ми точно както се взираше и в лицето на Макс. С ъгълчето на окото си зърнах свистящата черна котешка плът. Не мога да отрека, че с приближаването на острите нокти и озъбената уста до най-уязвимите участъци от лицето ми като очите, бузите и устните в тялото ми се вля адреналин. Усетих и друго: някакво невидимо изместване на въздуха покрай лявата ми буза, сякаш за частица от секундата атмосферата се бе изпълнила с електричество, а после се бе разтворила във вакуум. Докато котаракът се свличаше по стената на коридора, косъмчетата по бузата ми настръхнаха и изпращяха тихо.
И също като с първата чаша алкохол и първата жена закопнях да изпитам и това ново преживяване втори път. Реших да надхитря котарака, като си подам главата през рамката на вратата малко по-рано, отколкото подсказваше логиката. Но животното очевидно беше разгадало скритата закономерност на движенията ми. Усетих нокът над лявата си вежда. Острието му се закачи в кожата ми, а после я разпра. Втренчих се в кръвта по връхчетата на пръстите си, после обърнах очи към котарака, който се беше върнал на мястото си в хола. Дебелата черна опашка се удряше звучно в дървения под, а святкащите очи ме гледаха в очакване.
Да спра сега, щеше да е проява на слабост; не знаех на какво беше способен котаракът, ако му дадях такъв знак. Стаята на Макс се намираше в далечния край на коридора. Представих си как се сгромолясвам до леглото му с котарака на шия. Или не – не вярвах дори че ще успея да се добера до спалнята.
Така че реших да се държа възможно най-естествено. С ръце в джобовете, сякаш в ситуацията нямаше нищо необичайно, аз отново заех позиция до вратата. Спомням си, че дори си засвируках тихо. С котарака просто си играем, няма място за притеснения. Ако и той мисли като мен, значи всичко е наред. След пет скока, през които криво-ляво съумях да се опазя от ноктите му, аз пристъпих прага на всекидневната с ръце в джобовете и с мелодийка на уста.
– Е – обявих аз бодро, – достатъчно за днес!

Ала не подозирах, че съм си направил сметката без кръчмаря. Без да спирам да си свирукам, аз понаместих възглавниците. Издърпах матрака към средата на стаята, после го изтиках с крак обратно до стената.
Котаракът не ме изпускаше от очи. След малко се надигна от мястото си до вратата, пренебрегна импровизираното ми легло и скочи на стола, на който възнамерявах да си преметна дрехите. Продължаваше да маха с опашка, но вече не толкова отривисто, както в разгара на играта ни. Въобразявах си, че се е укротил.
Докато си събличах пуловера, котаракът се завърти няколко пъти, за да се намести в най-удобната поза, и легна. Беше сгънал предните си лапи под руното на гърдите си, а опашката висеше кротко покрай крака на стола; присвитите в тънки цепки очи му придаваха едва ли не усмихнато изражение.
– Добре си поиграхме, а? – подхвърлих аз. – И двамата се изморихме.
Щом чу гласа ми, животното наостри уши и потупа крака на стола с опашка. После се върна към дрямката си. Очите му се затвориха плътно.
Взех от библиотеката една книга и се мушнах под завивките. Не помня вече коя книга беше – не прочетох и дума от нея. Единственото, което помня, са заглавната страница и светлината от нощната лампа, която Макс беше поставил до матрака. Лампата проектираше върху стената сянката на човек, който си дава вид, че се е отпуснал в леглото и чете.
Не чух кога котаракът слезе от стола. Видях го чак когато приближи края на матрака. Сигурно тупуркането на опашката по пода ме беше накарало да вдигна очи от страницата.
Минаха няколко секунди, преди да се досетя защо животното ме гледа така – накривило глава, ококорило зелените си очи. В същия момент проумях какво гледа. По гръбначния ми стълб премина ледена тръпка, която близна косъмчетата на врата ми и спря в косата.
Онова, върху което беше приковал маслинените си очи котаракът, беше главата ми – единствената част от тялото, която се подаваше изпод завивките; останалото беше скрито отдолу. Твърде късно беше за каквото и да било. Твърде късно за изправяне, твърде късно за отбранителни жестове или за увещания на разбираем за котарака език. Твърде късно беше да обяснявам, че играта е свършила и не е започвала втори път, че главата над одеялото не е като главата през пролуката на вратата.
– Добро коте, добро коте, добро коте! – разнежи се Макс за пореден път.
Той протегна ръка към котарака в скута ми, но я дръпна обратно. Мисля, че това беше моментът, в който взех решение.
Щом кацнах от Кюрасао, се отправих директно към дома на Макс. Не се прибрах дори да се наспя. Бях си наумил, че трябва да свърша всичко час по-скоро, че не мога да отлагам и ден. Нещо ми подсказваше, че първият човек, когото срещна, не бива да е някой от стария приятелски кръг.
Макс се появи на прага със сънено изражение, макар да беше вече късен следобед. Не изглеждаше изненадан, нито ми показа по някакъв начин, че се радва да ме види. Всичко в държанието му издаваше, че докато ме е нямало, се беше сещал за мен далеч по-рядко, отколкото аз за него. Навярно нямаше и представа къде се бях дянал.
– Кюрасао – повтори той бавно, докато разтъркваше сънените си очи.
Прокара името по езика си, сякаш опитваше гъст ликьор, който никога не би си налял сам или поне не в този час от деня.
Говори се, че малко преди да се размажеш на платното или да ти пуснат куршум в мозъка, целият ти живот преминава пред очите ти като на филмова лента. Докато вдигах ръка от облегалката на стола и я поднасях към ръмжащата в скута си котка,

съзнанието ми прожектира всички предишни ситуации, в които се бях разминавал на косъм със смъртта.
После си припомних онази съботна вечер и летящия към матрака котарак, който в спомените ми заприлича на застинала във въздуха статуя; миг след това усетих ноктите, които пробиха чаршафа и одеялото и се вдълбаха в кожата на лицето ми, острата и същевременно упойваща болка, зъбите, впити в ръката ми, а след това и ухапването по пръстите...
Малко преди да се добере до главата ми, котаракът се обърна на една страна, разтвори уста и произведе звук, който напомняше удивително на забиваща се в мъдрец зъболекарска машинка. Съгледах розовите венци, по които имаше слюнчени капки, светлочервения език, а още по-навътре – и кухината на гърлото, тъмна и неприветлива като трап, който никога няма да отрази слънчев лъч или ехо.
В момента, в който Макс пристъпи напред, аз отпуснах ръка върху темето на котарака. Ръмженето се усили; животното извъртя рязко глава, сякаш за да се отърси от чуждата ръка. И тогава, докато бавно плъзгах длан от главата през врата към долния край на гръбнака, котаракът се отпусна. Ръмженето отслабна и още преди пръстите ми да достигнат края на гърба при точката, от която започваше лудешки мятащата се опашка, котаракът се протегна доволно.
Вдигнах ръка и повторих движението. Животното притвори очи и се усмихна. Ръмженето премина в мъркане.
Надникнах към Макс, но изражението му не издаваше радост. Той ме гледаше така, сякаш му бях отнел безвъзвратно грижливо кътана ценност.
– Усеща, че си добър човек – заключи той. – Май ще станете приятели.